

Beltran, J. i Hernández, F. J. (2011). Sociología de la Educación. Madrid. McGrawhill. 286pp.

Res no és si no és social. Per 'social' cal entendre, a més de l'adscripció de classe, les variables culturals i polítiques que condicionen qualsevol fet que afecti la comunitat (Paul Natorp), o la nació (Alexandre Galí). Per aquest motiu contextualitzar l'anomenat sistema educatiu -com a indicador de la socialització de la ideologia dominant, o de la seva crisi sistèmica de valors- dins el context que arriba a explicar una pràctica -a priori- formativa és fonamental per a comprendre les crisis, i tal vegada, les opcions de futur (a mitjà termini) sobre la formació del que s'ha definit com a capital humà.

El volum que ens ocupa, redactat per divuit professors del Departament de Sociologia de la Universitat de València, constitueix un referent actualitzat sobre les variables clàssiques en les quals cal encabir la construcció de l'educació dins la teoria sociològica. Així, cal destacar el capítol sobre 'teories clàssiques i contemporànies de sociologia de l'educació' (Pecourt Gracia), ja que ofereix una completa síntesi de l'emmarcament pedagògic al si de les metodologies sociològiques i ofereix una visió renovada (i alternativa) a la concepció de la teoria de la dominació, a través de les teories de la resistència, com a via de resposta a la coerció jeràrquica.

Aquest apartat, amb els capítols 'Socialització i cultura' (Xavier Costa) -del qual caldria potser fer una revisió crítica del políticament instrumentalitzat concepte 'mestissatge'- i 'Globalització i canvi educatiu' (Fernando Osvaldo Esteban/Manuel Salvador Jardí), constitueix una reflexió que estructura els condicionants materials de qualsevol política (educativa). Però també cal dir que serveixen com a punt de partida per a aprofundir en la relació, sovint negativa, entre tecnologies i educació. Efectivament, com proposa el títol de l'epígraf 'Societat del coneixement o de la ignorància?', corresponent al capítol 'l'aprenentatge permanent en el context de la societat del coneixement' (Montalba Ocaña), l'anomenada 'societat de la informació' encara requereix d'un enfocament -en la línia dels treballs de Manuel Castells- que no deixi de relacionar la monopolització del saber a través de les xarxes de control (i manipulació) de la informació. O, dit d'una altra manera, cal destacar la possible no equivalència entre accés a la informació i saber. En aquest sentit, el capítol de Montalba Ocaña dóna suficients elements d'apreciació per a plantejar conceptes (buits?) com 'competències' i, sobretot, plantejar la contraposició entre 'competitivitat' i 'coneixement'.

Gran part dels capítols restants aborden aspectes organitzatius i condicionants de nou tipus, com és la incidència en el canvi de tipologies familiars i el seu efecte en el procés educatiu (Sandra Oriol); la relació entre professorat i alumnat que, com a categories, no deixen de situar-se en el marc de la relació de forces de poder social (Daniel Carrasquer i Ferran Colom) i la introducció de la tríada 'gènere'- 'formació'- 'ocupació' (Messeguer Chanzà/Àlicia Villar).

Amb tot, els continguts desenvolupats a l'apartat sobre institucions educatives (Gómez Ferri/Victor Soler) i educació i professionalització (Daniel Gabaldón/Kadri Täht) poden remetre -quant a connectors argumentatius- al bloc esmentat anteriorment: el vinculat a la macroestructura economicopolítica. La societat corporativa, o de les organitzacions (tota societat formalment o informal ho és), no deixa de ser una metàfora de la distribució de funcions segons un model de divisió del treball -sovint, fins i tot, de divisió ideològica d'aquest treball. Aquest context suposa un repte per a noves formes d'organització emergents: les anomenades comunitats d'aprenentatge, o l'esclota-en-xarxa. Ara bé, són vies reformadores de models organitzatius hegemònics, o suposen un projecte que, sota clau educativa, qüestiona i transforma les regles del joc del control social?

El capítol dedicat a la relació entre nous *currícula* i les 'transicions professionals' és útil per copsar, novament, la indèstria relació entre organització de la producció (postfordista), ideologies econòmiques, concepció política d'una economia de mercat i la variable *dependent* educativa. Remarco aquesta relació de dependència perquè l'aïllament -burocràtic- de la variable educativa impossibilita la seva contextualització en el *trend* sociopolític i anul·la qualsevol prospectiva crítica.

En conclusió, el conjunt de treballs d'aquest volum és d'utilitat quant a la seva concepció renovadora de noves metodologies d'anàlisi i d'interpretació amb afany qüestionador pel que a fa a alguns ítems. Cal destacar, en conseqüència, l'èmfasi en la diagonalitat del coneixement -que en aquest text, com defineix l'esclaridor capítol de Beltran Llavador i Francisc Hernández, es concreta en l'aportació estratègica de la sociologia de l'educació- entre les diverses disciplines (socials), una globalitat epistèmica encara més necessària quan es tracta de la centralitat de l'educació com a *humanitas* i l'observació constant del fet educatiu dins un context on l'oficialitat (del Projecte Bolonya a la 'llei Wert') no expressa, en absolut, el reflex d'una realitat en continu conflicte.

Maria Concepció Torres Sabaté. Departament de Pedagogia. Universitat Rovira i Virgili.